

”Kansaamme pirstotaan”: Inkerinsuomalaisten karkotukset ja diaspora 1930-luvun kirjeissä kuvattuna

“Our People Has Been Dispersed”: The Deportations and Diaspora of Ingrian Finns Described in their Letters

Artikkelissa tutkin inkerinsuomalaisten 1930-luvun pakkosiirtoja ja hajaannusta Inkeristä eri puolille Neuvostoliittoa, jolloin arviolta 45 000 kulakkitalonpoikaa ja raja-alueen suomalaista karkotettiin. Analysoin 170 yksityiskirjettä diasporan käsitteen avulla. Inkeristä ja karkotuspaikoista Suomeen lähetettyjen kirjeiden avulla inkerinsuomalaiset ylläpitivät yhteyksiä toisiinsa sekä kertoivat joukkokarkotuksista ja hajaannuksesta. Artikkelissa osoitan, että diasporan käsite soveltuu kuvaamaan inkerinsuomalaisten kokemuksia hajaannuksessa elämisestä valvotussa pakkosiirrosta eri puolilla Neuvostoliittoa heidän kirjeenvaihtonsa perusteella. Inkerinsuomalaisten karkotukset olivat traumaattisia pakkosiirtoja, jotka johtivat ryhmän maantieteelliseen hajottamiseen Kuolan niemimaalle, Siperiaan, Keski-Aasiaan ja muihin neuvostoperiferioihin. Karkotetut suuntautuivat Inkeriin, vaalivat kotimaan muistoa ja suunnittelivat paluuta. Paot karkotuspaikoista olivat yleisiä, mutta harva pystyi palaamaan pysyvästi Inkeriin. Inkerinsuomalaisten karkotettujen asema oli yhteiskunnallisesti huono-osainen, sillä he kärsivät köyhyydestä, sairauksista, oikeuksien riistosta ja raskaasta pakkotyöstä. Joukkokuolemat eri puolilla Neuvostoliittoa kuvastavat kurjien karkotusolojen lisäksi inkerinsuomalaisten diasporaa eri puolilla laajaa maata. Rajat muihin etnisiin ja uskonnollisiin ryhmiin näyttäytyivät selkeinä vielä 1930-luvulla monietnisisillä pakkosiirtoalueilla. Usein inkerinsuomalaiset ylläpitivät kristinuskoa ja inkerinsuomalaista yhteisöä, identiteettiä, tapakulttuuria ja suomen kieltä pakkosiirroksakin. Inkerinsuomalainen diasporakulttuuri karkotuksessa syntyi poliittisen, uskonnollisen ja taloudellisen siron puristuksessa, minkä takia kulttuuri myös kapeni. Inkerinsuomalaisten keskinäinen vuorovaikutusverkosto ja yhteisöllisyys

olivat oleellinen osa diasporaa ainakin joukkoterrorin vuosiin 1937–1938 asti, jolloin kirjeenvaihto Suomeen tyrehtyi.

Asiasanat: Inkerinsuomalaiset, 1930-luku, Neuvostoliitto, karkotus, diaspora, pakkosiirto

In this article, I explore the deportations and diaspora of Ingrian Finns from Ingria, the area around Leningrad, to different parts of the Soviet Union during the 1930s. Approximately 45,000 Ingrian Finns were deported during the mass deportations of kulaks and ethnic groups from the frontier zone. Using the concept of diaspora as an analytical tool, I analyse 170 private letters sent from Ingria and exile locations (via Ingria) to Finland. This article demonstrates that the concept of diaspora is suitable for describing the experiences of Ingrian Finns living in controlled internal exile in different parts of the country. The forced deportations of Ingrian Finns were traumatic and led to the dispersion of Ingrian Finns to Siberia, Central Asia, the Kola Peninsula, and other peripheries. Ingrian Finns were oriented towards their homeland, kept its memory alive, and planned to return. Many escaped there, but runaways could seldom stay permanently. The social status of deportees was low, because they suffered from poverty, illness, loss of rights, and forced hard labour. The mass deaths of Ingrian Finns in different parts of the country reflect both the dispersion and the miserable living conditions. However, Ingrian Finns attempted to preserve their religion, community, identity, culture, and Finnish language. The boundaries with other ethnic and religious groups were clear in the multicultural exile environment, at least in the 1930s. The diaspora culture of Ingrian Finns grew in an atmosphere of political, religious, and economic oppression, which made their culture thinner. The Ingrian Finnish social network and community were a crucial part of the diaspora at least until the Great Terror (1937–1938), when correspondence with Finland ceased.

Keywords: Ingrian Finns, 1930s, Soviet Union, deportation, diaspora

”Paremmän sosialismin” asialla. Uskonnon ja sosialismin synteesi suomalaisessa työväenliikkeessä ensimmäisistä eduskuntavaaleista kansalaissotaan

In the Name of “Better Socialism.” The Synthesis of Theosophy and Socialism in the Finnish Working-Class Movement 1907–1918.

Historiantutkijat ovat olleet jokseenkin yksimielisiä siitä, että 1800-luvun lopulla Suomeen rantautuneen uskonnollisia käsitteitä moderniin tieteeseen yhdistelleen teosofian vaikutus jäi kotimaisessa työväenliikkeessä vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi. Vallitsevan käsityksen mukaan teosofia sai näkyvyyttä 1890-luvulla vielä muotoaan hakeneessa liikkeessä. Historiantutkijoiden mukaan vuoden 1907 ensimmäisiin eduskuntavaaleihin tultaessa tieteelliseen ”naturalismiin” perustuva sosialismi oli kuitenkin syrjäyttänyt uskonnolliset käsitykset, mikä tarkoitti myös teosofian marginalisointumista pienen piirin harrastukseksi. Tässä artikkelissa osoitamme muutaman työväenliikkeessä keskeisessä asemassa toimineen henkilön kautta sosialismin ja teosofian suhteen olleen aikaisemmissa historiatulkinnossa esitettyä monitahoisempi. Aikakauslehtikirjoitusten ja kirjeaineiston avulla teemme näkyväksi sen, että teosofian kautta jäsentyneet uskonnolliset käsitykset muoivasivat työväenliikkeen poliittista kulttuuria ja sosialismin ihanteita merkittävästi vielä 1910-luvulla.

Asiasanat: aatehistoria, Suomen työväenliike, uskonto, teosofia, sosialismi

Finnish historians have mostly argued that new esoteric religious ideas such as theosophy had some influence on Finnish working-class ideology at the turn of the twentieth century. Finnish historiography has also been quite unanimous that by the first parliamentary election in 1907, the leading socialists had rejected religious ideals and adopted a socialist worldview constructed on scientific “naturalism”. In this article, we claim that this conception is based on a simplistic and gendered perspective. By analysing the writings of influential figures of the Finnish Social Democratic Party (SDP), we demonstrate that religion was not marginalised from socialist ideology. Instead of rejecting religion, many party members attempted to harmonise religious and secular ideas. We suggest that theosophy played an important role in this process, and especially shaped the socialist ideals of education and the vision of a united humankind.

Keywords: history of ideas, Finnish working-class movement, religion, theosophy, socialism

Maanlunastukset Lounais-Suomen rannikolla vuosina 1945–1951

Land Expropriation in Finland Proper’s Coastal Areas under the Land Acquisition Act 1945–1951

Toisen maailmansodan jälkeen Suomessa oli asutettava yli 420 000 kotinsa menettänyttä ihmistä. Samoin sotilaita, sotaeskeet ja -orvot ja muut ihmisryhmät tarvitsivat kodin jatkaakseen elämäänsä. Suomen historian suurimmassa maareformissa 1945–1951 maata myytiin, luovutettiin ja pakkolunastettiin näille ryhmille suuret määrät, ja valtaosa saatiin asutettua neljän ensimmäisen vuoden aikana. Artikkelissa tutkitaan 50. maanlunastuslautakunnan toimintaa. Se oli vastuussa maanlunastustoiminnasta ja tilojen perustamisesta Varsinais-Suomen ruotsin- ja kaksikielisillä alueilla. Alue on pääosin rannikkoseutua ja saaristoa, joten sen merkitys oli suuri perustettaessa kalastustiloja evakoiduille kalastajaperheille. Maanhankintalain kielipykälä ja sijoitussuunnitelmat suojelivat ruotsin- ja kaksikielisiä alueita, joten vain suhteellisen pieni määrä Asutusasiainosaston määräämää evakuoitua suomenkielistä siirtoväkeä asutettiin alueille. Samoin asutustyötä haittasi alueen hajanaisuus ja puutteelliset kulkuyhteydet, mikä vuoksi maanlunastuslautakunnan toiminta oli hyvin hidasta. Organisaatiomuutokset, kuten muiden maanlunastuslautakuntien lakkauttaminen ja yhdistäminen haittasi käytännön työtä valtavasti, mikä vuoksi myös maanlunastus ja tilojen perustaminen hidastuivat joksikin aikaa. Kaiken kaikkiaan 50. maanlunastuslautakunta teki työtään tasapuolisesti vaikeiden olosuhteiden alaisena ja epäselvien maanhankintalain tulkintojen kanssa.

Asiasanat: jälleenrakennus, kielialueet, maanlunastus, maanhankinta, siirtoväki, sodanjälkeinen aika

After the Second World War, Finland had to resettle more than 420,000 internally displaced people as a result of losing land to the Soviet Union. Soldiers, war widows, and others in need of new homes also wanted land to continue their life. In the biggest land reform in Finnish history, great quantities of land were given, sold, and expropriated to these groups between 1945 and 1951, with the majority of people being settled in the first four years. This article studies the work of Land Expropriation Committee No. 50, which was responsible for expropriating land and creating holdings in Finland Proper’s Swedish-speaking or bilingual municipalities. This area is mostly archipelago, so it played an important role in creating new fishing areas for fishermen. Land and language laws protected the Swedish-speaking areas, so only a small number of Finnish-speaking evacuees were settled in this area. The vastness of the area with its attendant transit difficulties also slowed the work of the committee. Overall, according to the archive material studied in this case, Land Expropriation

Committee No. 50 worked even-handedly in difficult circumstances and under some unclear interpretations of land laws.

Keywords: internally displaced people, land acquisition, land expropriation, land settlement policy, language areas, resettlement activities

Kolonialistista kosmopoliittiin. Länsimaisen humanitarismin ja kehitysavun historialliset jatkumot

From Colonial to Cosmopolitan: Historical Continuities in Western Humanitarianism and Development Aid

Artikkeli luo tutkimuksellisen katsauksen länsimaisen humanitarismin, kehitysajattelun ja kehitysavun historiaan. Se nostaa tarkasteluun kaksi länsimaisen maailmanparantamisen eetoksen taustalla vaikuttavaa universalismia, kosmopolitanismin ja humanitarismin, joiden merkitystä ja sisältöjä avataan imperialismin, kolonialismin ja kehitysavun asiayhteyksissä. Kosmopolitanismia ja humanitarismia on 1500-luvulta lähtien käytetty imperialismin, kolonialismin sekä myöhemmin kehitysavun oikeutuksessa, pyrkimyksenä muuttaa maailmaa kulloinkin vallalla olevien länsimaisten arvokäsitysten mukaiseksi. Uuden maailman valloituksen myötä alkanut Euroopan ulkopuolisten kansojen "sivistämismissio" oli aikansa kosmopoliitti idea. Käytännön toteutuksesta vastasi kristillinen lähetystyö, joka humanitarismin varjolla pyrki "kristillistämään" maailmaa ja oikeuttamaan siirtomaavalloituksen. Valistusajan myötä kosmopolitanismi ja humanitarismi saivat uusia, ihmisten yhdenvertaisuutta korostavia merkityksiä. 1700-luvulta lähtien uusiin ajatuksiin nojaavat ajattelijat ja toimijat Atlantin piirissä nostivat julkisuuteen imperialismin ja kolonialismin räikeimpiä epäkohtia ja loivat siten pohjaa muun muassa orjakaupan kieltämiselle. Myös kehitystä ja kehitysapua on modernina aikana pyritty oikeuttamaan humanitaarisin, yleisiin ihmisoikeuksiin palautuvin argumentein, ensin Euroopassa ja myöhemmin siirtomaissa. Köyhien ja sairaiden "massojen" elinoloja tuli parantaa laajamittaisella kehittämisellä, joka tähtäsi laajaan rakenteelliseen muutokseen, edistykseen. Kehitys näyttäytyi siirtomaiden historiallisen kehityskulun, alikehityksen, vastakohtana, pyrkimyksenä kehittää näiden tuotanto- ja yhteiskunnallisia oloja länsimaisten mallien

mukaan. Länsimaiden tarjoamaa kehitysapua on alusta alkaen kritisoitu paternalismista ja kolonialisten rakenteiden ylläpitämisestä. Kehityksen, (uus)kolonialismin, humanitarismin ja kosmopolitanismin yhteenkietoutneiden historioiden tarkastelu auttaa ymmärtämään sekä nykypäivän kehitysavun haasteita että globaaleja valta- ja vuorovaikutussuhteita laajemmin.

Avainsanat: kehitys, kehitysapu, humanitarismi, kosmopolitanismi, kolonialismi, globaali historia

The article surveys the historiography of Western humanitarianism, and theories and practices of development. It explores two universalisms underlying the ethos of Western benevolence, cosmopolitanism and humanitarianism, analysed here in the contexts of imperialism, colonialism, and development aid. Since the sixteenth century, cosmopolitanism and humanitarianism have served as the justification for colonial empires, and later for development aid, in transforming the world according to Western models. The "civilising mission", which began with the conquest of the New World, was a cosmopolitan idea of its time, carried out by missionaries who, under the guise of humanitarianism, sought to "Christianise" the world and justify colonial rule. In the eighteenth century, cosmopolitanism and humanitarianism embraced new meanings that emphasised human equality. Since the Enlightenment, thinkers and activists in the Atlantic world had successfully criticised the most blatant exploitations of colonialism and slavery. The nineteenth and twentieth centuries witnessed new attempts to justify development and development aid with humanitarian arguments, first in Europe and later in the colonies. The living conditions of the poor and sick "masses" were to be improved through large-scale structural and social development. In the colonies, development challenged the underdevelopment of these territories by seeking to Westernise them. From the outset, development aid has been criticised for its paternalism and maintaining of colonial structures. The entangled histories of development, (neo)colonialism, humanitarianism, and cosmopolitanism help us to understand better both the challenges of today's development aid and the global relations of power and interaction.

Keywords: development, development aid, humanitarianism, cosmopolitanism, colonialism, global history